

Nýggja uppskotið um prís- áseting eitt afturstig

Nú byrja fiskivinnuuppskotið hjá samgonguni at koma undan kavi. Aftan á at samgongan «intensivt» hevur arbeitt við hesum í meira enn eitt hálvt ár, kundi kanska onkur funnið uppá at vænta nakað nýtt og nýskapandi, sum kundi bót um okkara trupulleikar.

Her skal verða trivið í uppskotið um prísáseting á ráfiski, sum landsstýrið hevur lagt úr hondum. Ti-verri er niðurstoðan tann, at uppskotið er eitt beinleiðis afturstig.

Tað er heilt greitt, at «gamli» hátturin at seta prís á ráfiski ikki er brúkligur. Hesin hátturin var tann, at virkini fingur til-lutað eina ásetta upp-hædd pr. kg. og síðan var «avlopið» latið sum prís til fiskimenn og reidrar. Hesin háttur, sum hevur verið í gildi fyrst frá 1964 og síðan frá 1975 gav ikki virkjumum áhuga fyri at fáa meira fyri fiskin, eins og tey lögdu lítið í hvussu gongdin var í útreiðslum, tí tær vóru allar inn-roknaðar í prisin kortini.

Og einki er at ivast í, at júst henda skipanin hevur eina stóra skuld í tí stud-ingstørvi, sum er í fisk-fiskavinnuni.

Men henda skipan varð broytt í 1988 eftir tilmáli frá Føroya Fiskimannafelag. Samb. nýggju skipan-ini skuldu virkini í staðin fyri at fáa allar útreiðslur innroknaðar fáa tillutað ein part av framleiðslu-virðinum. Hetta skuldi givið virkjumum ein heilt annan áhuga at fáa meira burtur úr. Og meira, ið virkini fingur burtur úr, hægri skuldi prisin til fiskimenn verðið.

Tað tók langa tíð hjá rá-fiskagrunninum at fáa hesa viðtøku setta í verk, lutvíst í lógin ikki var heilt greitt orðað. Men síð-an byrjanina av 1990 hev-ur tann skipan verið gald-andi, at av prísbroting-um fær ber virkið 50%, men hini 50% líknast rá-fiskaprisinum. Heilt í tráð við hesa skipan er í dag veruligur marknaðarbú-skapur galdandi fyri flaka-virkin. Framleiðslan hev-ur verið meira fjøltáttað,

og fyri ein stóran part av landaða fiskinum verður latin eykaprísur á ein ella annan hátt.

Alternatið hjá samgonguni

Ein «liberal» samgonga skuldi kunnað frøtt seg um hesa gongd. Men so er ikki. Alternatið hjá henni er ein avskrift av skipanini frá 1975, sum júst hevur fært okkum út í ofori. At lógin so eisini er sjálmótsigandi er ein onnur søga. Í nýggja upp-skotinum verður sagt, at prísirnir skulu setast við «atlit til söluprísir». Og samstundis verður sagt, at minstaprisurin eigur at vera «undir marknaðar-prisleguna». Uttan nakra frágreiðing um hvussu hetta skal skiljast og praktiserast. Í viðmerk-ingunum verður sagt, at ásetti prisin er ætlaður at vera ein minstaprisur og ikki ein miðalprísir. Eitt er tað, at ætlaða rá-vorubýtið fer at forkoma allari kapping, og tí verður minstaprisurin sjálv-

sagt eisini reellur prísir. Men annars hava vit longu ta av landsstýrinum ynsktu skipan við verandi skipan.

Sum nevnt er longu ein kapping millum virkini, sum vit ikki hava kent áður, og hesi gongd ætlar samgongan eftir øllum at døma at forkoma.

Hvør man orsøkin vera?

So er spurningurin, hvussu tað kann bera til, at samgongan kemur við tí øra og landskaðiliga uppskotinum at seta gomlu «koddaskipanina» hjá flakavirkjunum í gildi aftur.

Tað eru tvinnar orsøkir. Onnur er tann, at sam-bands- og fólkafloksmenn bert eru «liberalir» á skráðuni. Teir hava til-knyti til fleiri flakavirki og hava uttan iva áhuga fyri gomlu «trygdarskip-anini» við prisútrokning.

Hjá tjóðveldisflokk-inum er stoðan óðrvisi. For-maðurin hevur orsøk til at hava áhuga fyri at beina

fyri øllum sporum av lut-tøku hjá tjóðveldisflokk-inum frá seinasta val-skeiði.

Men um valda tjóð-veldismanningin veruliga stendur aftanfyri hetta uppskot, stendur fragevis fylgjandi spurningur ósvaraður: Hvussu ber

tað til, at tjóðveldisflokk-urin í 1988 hevði ta áskoð-an at skipanin frá 1975 ikki kundi brúkast. Og hvussu er flokkurin nú í 1990 komin til ta niður-stoðu, at júst skipanin frá 1975 er tað einasta rætta?

Óli Jacobsen

Dokumentatióin

«Stk. 2. Grundað á upplýsingar frá fiskautflytarum um söluprísir v.m. og metan av framleiðsluútreiðslum, sölukostnaði og skiftisavlopi, út-roknar nevndin avrokningarpri-sin millum fiskavirki og grunnin.

Stk. 3. Regluliga og í minsta lagi 14. hvønn dag verða ásettir avrokning-prisir, grundaðir á ein av nevndini ásettan prosentpart av marknaðar-virðinum á tí fiskavøru, sum liggur til grund fyri ásetan av avrokningar-prisi fyri tí einstaka fiskaslagnum og/ella støddarskiljingini. Hesin prosentpartur verður grundaður á tær í stk. 2 nevndu upplýsingar.»

Hetta eru galdandi reglur fyri prísáseting. Samb. hesum reglum fáa virkini part av fram-leiðsluvirðinum og gevur hon tiskil teimum bein-leiðis áhuga fyri at fáa meira burtur úr bæði til fiskimenn, skip, virki og samfelag. Hesa skipan ætlar samgongan at avtaka.

	1979	1989	Hækk
Marknaðarprísir pr. kg. flak + slögv v.m.	8,92	14,56	
Virði pr. kg. flak	0,39	0,67	
Umrøknað til ráfisk.	9,31	15,23	64%
Úrtøka 42%	3,91	6,40	2,49 kr.
Avrokningarpri-surin	1,93	1,94	0,01 kr.
Eftir á landi	1,98	4,46	2,48 kr.
Prosentpartur av marknað-arvirðinum utgaldin sum avrokningarpri-sur	49%	30%	

Henda útrokning visir hvussu ætlaða prísáset-ingin hjá samgonguni hevur riggað frá 1979-1989. Útrokningin er fyri upsablokk og visir, at hóast marknaðarprísir pr. kg. ráfisk er hækkaður við kr. 2,49 er bert 1 oy/kg komið uppá prisin, sum

virkini gjalda.

Hevði verandi prísáseting verið sett í gildi í 1979, høvdu virkini — alt annað líka — galdið 50% av teimum kr. 2,49 = kr. 1,24 meira fyri hesa framleiðslu enn tey gjørdi seinast í 1989.

2. stk. Grundað á upplýsingar frá fiskautflytarum um söluprísir v.m. og metan av framleiðsluútreiðslum, sölukostnað og fullnaðargjaldi ásetur nevndin regluliga og í minsta lagi 14. hvønn dag ein avrokningarpri-sin mill-um fiskavirki og grunnin.

Hetta eru reglurnar fyri prísáseting, sum stava frá 1975, og sum aftur stava frá 1964. Vanlig semja er um, at tað er júst henda skipan, sum hevur spælt fallit, tí hon tryggjar virkjumum dekning fyri sínar útreiðslur uttan mun til marknaðarpris-in.

§ 3. Við atlit til upplýsingar frá fiskautflytarum um söluprísir v.m. og metingar um framleiðslukostnað, sölukostnað og fullnaðargjald ásetir nevndin minstapris fyri tey fiska-slög, sum nevnd eru í lógtingslög um ráfiskabýti millum fiskavirki. Hesin minstaprisur eigur at verða undir marknaðarprisleguni.

Og hetta er uppskotið hjá samgonguni um framtíðsprísáseting. Sum tað sæst er stórt sæð talan um eina avskrift av lógin frá 1975. At talan er um avskrift sæst av tí, at orðið «ful-naðargjald» er nýtt í báðum. Hetta orð gjørdi onk-ur orðsmiður tá fyri «dekningsbidrag». Men orðið hevur annars ikki verið nýtt síðan, tí beint aftaná fingur vit tað meira hóskaði «skiftisavlopi».

So sjálvt eina dagføring av orðingini frá 1975 kann samgongan ikki fáa upp í lag!

Bíligasta og tryggasta loysnin,

tá 00 vilja siggja í senn.
Leiga tólini, tænastan er frí.

DER VIDEO
HI-FI TV
Niels Finsengsgøta 12 Tlf. 151 32
hevur sjónvørp til leigu